

Londýn, 1867

Ze smrti svého otce viním Charlese Dickense.

Jak tak rozjímám nad tím, kdy se můj život z poklidné vyrovnanosti proměnil v hrůzu, kdy se to, co bylo přirozené, překroutilo v cosi nepopsatelného, dívám se ze židle v obývacím pokoji řadového domku poblíž Hyde Parku na roztřepený okraje předložky před krbem a přemítám, jestli je načase zakoupit novou, nebo se ji mám pokusit sama opravit. Prosté domácké myšlenky. Tenkrát smáčel ráno déšť, takový váhavý, ale neustávající, a když jsem se obrátila od okna a zachytila svůj odraz v zrcadle nad krbem, sklíčilo mne, jak vypadám. Pravda, přitažlivá jsem nikdy nebyla, ale teď se pleť zdála bledší než obvykle a tmavé vlasy mi neupravitelně trčely všemi směry. Ramena působila shrbeně, snad proto, že jsem se lokty opírala o stůl, se šálkem čaje v dlaních, a tak jsem se pokusila uvolnit a napravit držení těla. Bezděčně jsem se na sebe pousmála v bláhové naději, že projev spokojenosti mou podobu vylepší, ale vzápětí jsem se polekala, když jsem si všimla, jak na mě z rohu zrcadla zírá ještě druhá tvář, mnohem menší než ta moje.

Zalapala jsem po dechu a položila si ruku na prsa, ale pak jsem se zasmála vlastní pošetilosti, neboť podoba, již jsem zahlédla, nebyla ničím jiným než odrazem portrétu mé

zesnulé matky, pověšeného na zdi za mnou. Zrcadlo zachytilo naše tváře, jednu vedle druhé, a já jsem z toho srovnání nevyšla právě nejlépe. Matka byla velmi krásná žena s velkýma jasnýma očima, kdežto ty mé byly úzké a bledé, s jemnou ženskou linií brady, zatímco ta má měla sklon k ostře řezaným mužským rysům, a byla útlá, kdežto má tělesná konstituce mi vždy připadala nadměrná a nemožná.

Ten portrét jsem samozřejmě důvěrně znala. Visel na té zdi tak dlouho, že už jsem si ho ani nevšímala, stejně jako člověk často přehlíží známé věci, například čalounění křesel nebo své nejbližší. Toho rána však matčin výraz čímisi upoutal mou pozornost a její ztráta mě znovu roztesknila, přestože odešla na onen svět už před víc než desítkou let, když jsem ještě byla téměř dítě. Přemítala jsem v tu chvíli o posmrtném životě, o tom, kde se asi její duše ocitla po smrti, a o tom, zda mne během všech těch let pozorovala, radovala se z mých malých úspěchů a rmoutila se mými četnými chybami.

Na ulici za okny se začínala snášet ranní mlha a neodbytý vítr se dral komínem dovnitř, točil se mezi uvolněným kamenným zdívkem a cestou jen lehce zeslábl, než vlétl do místnosti, což mne přimělo ještě víc si přitáhnout šál kolem ramen. Zachvěla jsem se a zatoužila jsem vrátit se do teploty postele.

Ze snění mne ale vytrhl otcův vzrušený výkřik. Seděl naproti mně a dojídal sledě s vejci nad stránkami týdeníku *Illustrated London News*. Ten výtisk ležel už od předchozí soboty nepřečtený na malém stolku v místnosti, kde jsme seděli, a já jsem měla v úmyslu ho toho rána vyhodit, ale

otce cosi přimělo noviny při snídani prolistovat. Překvapeně jsem zvedla oči – znělo to trochu, jako by mu něco zaskočilo v krku –, ale tvář měl zrudlou nadšením, přeložil noviny, několikrát na ně prstem poklepal a podal mi je.

„Podívej, zlatíčko,“ povídá. „To je přece úžasné!“

Vzala jsem noviny a podívala se na stránku, kterou ukazoval. Článek zřejmě nějak souvisel s velkou konferencí, jež se měla v Londýně odehrát před Vánoci a na níž se mělo projednat nové uspořádání Britské Severní Ameriky. Rychle jsem pročetla několik odstavců, ale brzy jsem se ztratila v politické mluvě, jejímž cílem nejspíš bylo čtenáře dopálit a zmást zároveň, a pak jsem nechápavě pohlédla opět na otce. Nikdy předtím zájem o události v Americe nejevil. Vlastně dal několikrát jasně najevo svůj názor, že všichni ti, kdo žijí na druhé straně Atlantského oceánu, nejsou nic než barbaři a nepřátelští ničemové, jimž neměla být nezávislost nikdy povolena, neboť je to projev zrady vůči koruně, za níž měl být Portland navždy proklet.

„No, a co s tím?“ zeptala jsem se. „Nechystáte se jít protestovat, že ne, tatínku? Muzeu by se nejspíš vaše účast na protestech příliš nezamlouvala.“

„Cože?“ zeptal se zmaten mou odpovědí, a pak rychle zavrtěl hlavou. „Ne, ne,“ odvětil. „Nemyslel jsem článek o těch lotrech. Jen ať si klidně lehnou, jak si ustali, pro mě za mě třeba v pekle. Ne, podívej se nalevo. To upozornění na kraji stránky.“

Vzala jsem si znovu noviny a okamžitě mi došlo, co má na mysli. Dávalo se tam ve známost, že Charles Dickens, světově proslulý romanopisec, bude číst následujícího večera, v pátek,

v jednom přednáškovém sále v Knightsbridge, což jsme měli od domova sotva půl hodiny pěšky. Doporučovali tam zájemcům o účast, aby přišli brzy, neboť bylo známo, že pan Dickens pokaždé přitahoval početné a nadšené obecnstvo.

„Musíme rozhodně jít, Elizo!“ zvolal otec, radostí celý zářil a na oslavu si dal velké sousto sledě.

Venku shodil vítr ze střechy břidlicovou tašku a ta se rozbila na dvorku. Bylo slyšet šelest v okapech.

Kousla jsem se do rtu a přečetla jsem si oznámení znovu. Otec tou dobou trpěl úporným kašlem, trápil jeho průdušky už více než týden a viditelně neustupoval. Dva dny předtím navštívil doktora, který mu předepsal lahvičku jakési lepkavé zelené tinktury, do jejíhož užívání jsem ho musela nutit, ale neměla jsem pocit, že by mu nějak pomáhala. Spíš se mi zdálo, že se mu přitížilo.

„Myslíte, že je to moudré, tatínku?“ otázala jsem se. „Nijak se vám neulevilo a venku je tak nevlídně. Bylo by rozumnější, kdybyste ještě pár dní zůstal doma u krbu, nemyslíte?“

„Nesmysl, zlatíčko,“ zavrtěl hlavou a tvářil se zdrceně, že bych mu chtěla upřít tohle mimořádné potěšení. „Ujišťuju tě, že jsem už skoro zdrav. Zítra už určitě budu zase ve své kůži.“

Zcela v rozporu s tímto tvrzením se ovšem okamžitě rozkašlal, až byl nucen otočit se ode mne, obličej mu zrudl a do očí mu vhrkly slzy. Utíkala jsem do kuchyně a nalila mu sklenku vody. Zhluboka se napil a nakonec se na mě s rošťáckým výrazem usmál. „Jen se to propracovává ven z těla,“ prohlásil. „Ujišťuju tě, že je mi čím dál lépe.“

Pohlédla jsem z okna. Kdyby bylo bývalo jaro a mezi kvetoucími větvemi stromů za oknem prosvítalo slunce, byly

by mne jeho argumenty spíše přesvědčily. Jenomže žádné jaro nebylo, byl podzim. A připadalo mi neopatrné riskovat kvůli veřejnému vystoupení pana Dickense zhoršení vlastního zdraví, když se spisovatelova slova dala nalézt v mnohem krystaličtější podobě mezi deskami jeho románů.

„Uvidíme, jak vám zítra bude,“ řekla jsem ve snaze o smír, neboť přece nebylo nutné rozhodnout s konečnou platností.

„Ne, rozhodněme to teď, ať je to vyřízené,“ trval na svém, odložil vodu a natáhl se po dýmce. Vyklepal z ní zbytky z předchozího večera na podšálek a znovu ji naplnil značkou tabáku, kterou si oblíbil už zamlada. Linula se ke mně důvěrně známá vůně skořice a kaštanů: otcův tabák obsahoval silný výtažek z tohoto koření, a kdykoli jsem ho někde postřehla, vždycky se mi vybavilo teplo a útěcha domova.

„Muzeum mi umožnilo zůstat doma až do konce týdne. Dnes a zítra budu celý den doma a pak se večer zachumláme a půjdeme si spolu poslechnout pana Dickense. Ani za nic bych si to nenechal ujít.“

Vzdychla jsem a přikývla, neboť jsem věděla, že ačkoli na mé rady většinou dal, tentokrát je odhodlaný prosadit si svou.

„Kapitální!“ zvolal, škrtl sirkou a nechal ji pár vteřin hořet, aby rozptýlil síru, než ji přiložil k hlavičce a zabafal tak spokojeně, až jsem se musela pousmát nad tím, o jakou rozkoš se mu tabák postaral. Šero v místnosti, doplněné směsí světla ze svíček, krbu a dýmky, zdůraznilo otcovu téměř přízračně průsvitnou pleť a můj úsměv pohasl, když jsem si uvědomila, jak zestárl. Kdy se naše role natolik vyměnily, přemítala jsem, že mám já, dcera, dávat svému rodiči povolení k vycházce?

Otec byl odjakživa vášnivý čtenář. Měl pečlivě vybranou knihovnu ve své pracovně v přízemí, kam se vždycky odebíral, když chtěl být sám se svými myšlenkami a vzpomínkami. Jednu zeď pokrývala řada svazků věnovaných jeho studijnímu zájmu, entomologii, jež ho fascinovala od dětství. Vyprávěl mi, že jako chlapec děsil rodiče tím, že ve skleněném teráriu v rohu svého pokoje choval tucty živých zástupců různých druhů hmyzu. V protějším rohu pokoje měl druhou vitrínu, kde byla vystavena jejich tělíčka *post mortem*. Přirozený postupný přesun hmyzu z jednoho rohu místnosti do druhého pro něj představoval velké uspokojení. Samozřejmě nechtěl vidět, jak umírají, a raději studoval jejich zvyky a vzájemnou interakci, dokud žili, horlivě si ale vedl řadu deníků o jejich chování během vývoje, dospělosti a rozkladu. Služebné se samozřejmě vzpouzely, když měly jeho pokoj uklízet – jedna dokonce na protest odešla –, a maminka do pokoje odmítala vstoupit. (V té době ještě měla jeho rodina peníze, proto ta přítomnost služebnictva v domácnosti. Jeden z jeho starších bratrů, který už je mnoho let po smrti, dědictví prohýřil, a proto jsme si my takové výstřednosti dopřát nemohli.)

Vedle svazků popisujících životní cyklus termitů královen, zažívací trakty tesaříkovitých a pářící zvyky řásnokřídých stála řada desek, v nichž schraňoval svou korespondenci s panem Williamem Kirbym, svým vynikajícím učitelem,

který mu roku 1832 nabídl první placené místo, když ho krátce poté, co otec dosáhl dospělosti, zaměstnal jako asistenta v novém muzeu v Norwichi. Pan Kirby následně vzal otce s sebou do Londýna, aby mu pomohl s ustavením Entomologické společnosti, a jeho role tam vedla časem k tomu, že se stal kustodem sbírek hmyzu v Britském muzeu. Tuhle práci miloval. Já jsem jeho vášeň nesdílela. Hmyz mne spíše odpuzoval.

Pan Kirby už byl sice nějakých šestnáct let na pravdě boží, ale otec si přesto rád znovu pročítal jejich dopisy a poznámky a s radostí sledoval postupné přírůstky, jež vedly k tomu, že společnost a nakonec přímo muzeum vlastnily tak skvělou sbírku.

Všechny tyto „hmyzí knihy“, jak jsem je žertem nazývala, byly pečlivě seřazené na policích na stěně vedle otcova pracovního stolu podle klíče, v němž se doopravdy vyznal jen on sám. Na protější zdi, u okna a křesla na čtení, kde bylo mnohem lepší světlo, uchovával mnohem menší sbírku knih. Samé romány, a mezi autory v této knihovně samozřejmě vévodil pan Dickens, jemuž se podle mého otce nikdo nevyrovnal.

„Ještě kdyby tak napsal román o nějaké cikádě nebo lučným koníkoví namísto sirotka,“ poznamenala jsem jednou. „To byste byl nejspíš v sedmém nebi, tatínku.“

„Zlatíčko, ty zapomínáš na *Cvrčka na krbu*,“ odvětil otec, protože si svou znalostí Dickensových děl s nikým nezadal. „Nemluv o té rodince pavoučků, kteří se usídlí v nesnědeném svatebním dortu slečny Havishamové. Nebo Bitzerovy řasy ve *Zlých časech*. Jak že je to popisuje? *Jako tykadla*

horečně pobíhajícího hmyzu, pokud mě paměť neklame. Ne, hmyz se v celém Dickensově díle objevuje často. Je jen otázkou času, kdy mu věnuje nějaký větší prostor. Domnívám se, že je skutečným entomologem.“

Většinu těchto románů jsem také četla a nebyla jsem si tak jistá, že je to pravda, ovšem otec Dickense nečetl kvůli hmyzu, nýbrž kvůli příběhům. Vlastně první úsměv po matčině smrti, který jsem zaznamenala po návratu od tety z Cornwallu, mu na tváři vykouzlila opakovaně pročítaná *Kronika Pickwickova klubu*, z jejíchž protagonistů pokaždé slzel smíchy.

„Tohle si musíš přečíst, Elizo,“ řekl mi, když mi táhlo na čtrnáct let, a strčil mi do ruky knihu *Ponurý dům*. „Je to nadmíru hodnotné dílo a k dnešní době se vyjadřuje příhodněji než ty levné výplody fantazie, které čítáš.“ S těžkým srdcem jsem svazek otevřela a s ještě těžším srdcem jsem se snažila prokousat smyslem a cílem soudního sporu Jarndyce *versus* Jarndyce. Měl ale samozřejmě naprostou pravdu, a jakmile jsem se probojovala přes úvodní kapitoly, příběh se mi otevřel a já začala hluboce soucítit se životními zkušenostmi Esther Summersonové, nemluvě o tom, že mě uchvátilo milostné dobrodružství mezi ní a doktorem Woodcourtem, upřímným mužem, jenž ji miloval navzdory jejímu politováníhodnému fyzickému vzhledu. (V tomto ohledu jsem si docela dobře dovedla představit, jak se Esther cítí, i když ona svou krásu ztratila vinou neštovic, kdežto já jsem tu svou nikdy ani nenalezla.)

Než se jeho zdraví zhoršilo, býval otec energickým mužem. Bez ohledu na počasí chodíval každé ráno do muzea a večer zpátky a nebral vůbec v úvahu omnibus, který by

ho byl odvezl téměř přímo od našich domovních dveří až ke vchodu do muzea. Když jsme po několik málo let měli ve své péči jednoho voříška jménem Volské oko, který byl mnohem laskavější a mírnější povahy než týraný společník Billa Sikese, dopřával otec tělu pohyb navíc ještě dvakrát denně a chodíval s ním na zdravotní procházky do Hyde Parku, házel mu klacky v Kensingtonských zahradách nebo ho nechával proběhnout na volno podél břehu jezera Serpentine, kde prý jednou zahlédl princeznu Helenu, jak u vody pláče. (Proč? To nevím. Přistoupil k ní a ptal se, jestli je v pořádku, ale jen mávla rukou, aby šel pryč.) Nikdy neponocoval a prospal vždy celou noc. Náležitě jedl, nepil přes míru a nebyl ani pohublý, ani tlustý. Nezavdával pochybnosti, že se dožije vysokého věku. A přesto se to nestalo.

Možná jsem se měla více snažit, abych mu setkání s panem Dickensem rozmluvila, ale v hloubi duše jsem věděla, že ačkoli se rád tvářil, že v domácích záležitostech nechává rozhodnutí na mně, není zkrátka v mých silách otce od cesty přes park do Knightsbridge odradit. Přes všechnu svou čtenářskou vášeň neměl nikdy to potěšení slyšet onoho velikána mluvit na veřejnosti a bylo všeobecně známo, že vystoupení velkého romanopisce nebyla o nic méně strhujícím, ne-li ještě mimořádnějším zážitkem než cokoli, co bylo možno zhlédnout v divadlech na Drury Lane nebo Shaftesbury Avenue. Odpustila jsem si tedy veškeré námitky, podrobila se jeho autoritě a souhlasila jsem, že můžeme jít.

„Nedělej si zbytečně starosti, Elizo,“ odvětil, když jsme tehdy v pátek večer odcházeli z domu a já navrhla, aby si přinejmenším vzal ještě jeden šál, neboť venku byla otřes-

ná zima, a ačkoli déšť celý den vyčkával, nebe se začínalo zatahovat. Otec ale neměl rád, když ho někdo rozmazloval, a rozhodl se na mou radu nedat.

Vydali jsme se, zavěšeni do sebe, směrem k Lancaster Gate, minuli jsme zleva Italské zahrady a přešli po cestě přetínající Hyde Park. Když jsme po zhruba dvaceti minutách vycházeli z Queen's Gate, měla jsem pocit, že jsem zahlédla, jak se v mlze zarýsovala povědomá tvář, a když jsem přimhouřila oči, abych rozeznala obličej, překvapeně jsem zalapala po dechu. Nebyly snad tohle tytéž rysy, které jsem předchozího rána zahlédla v zrcadle jako odraz podobizny nebožky matky? Přitiskla jsem se blíž k otci a nevěřícíně jsem se zastavila uprostřed ulice. Otec se ke mně překvapeně obrátil právě ve chvíli, kdy se ona dáma vynořila z kouřma a přikývla směrem ke mně na pozdrav. Samozřejmě že to nebyla matka – jak by mohla? – ale ta dáma by byla klidně mohla být její sestra nebo sestřenice, tak přízračná byla jejich podoba kolem očí a čela.

Vzápětí se dalo do deště. Na hlavu i kabát nám dopadaly těžké kapky a lidé se rozutekli schovat. Zachvěla jsem se: dočista mě z toho zamrazilo. Kousek dál vedle chodníku stál vysoký dub, který nabízel úkryt, a já jsem k němu ukázala, ale otec zavrtěl hlavou a poklepal si prstem na kapesní hodinky.

„Když si pospíšíme, budeme tam za pět minut,“ řekl a rázným krokem pokračoval dál po ulici. „Jestli se teď schováme, mohlo by nám to celé utéct.“

Proklínala jsem se za to, že jsem si zapomněla vzít deštník, který jsem během té záležitosti se šálou nechala u vchodu-

vých dveří. Chváтали jsme tedy nechráněni mezi rostoucími kalužemi směrem k našemu cíli, a když jsme tam dorazili, byli jsme úplně promáčení. Roztřeseně jsem si v hale stáhla mokré rukavice a zatoužila jsem být u krbu v teple našeho útulného domova. Otec se vedle mě rozkašlal, ten záchvat kašle jako by vycházel až z hloubi jeho duše a já se snažila nevnímat všechny, kdo na něj cestou kolem nás hleděli s opovržením. Trvalo mu několik minut, než se vzchopil, a proto jsem navrhla, že přivolám drožku, aby nás odvezla zpátky domů. O tom ale nechtěl ani slyšet a vyrazil napřed do sálu. Co jsem za daných okolností mohla dělat jiného než ho následovat?

Uvnitř se shromáždila snad tisícovka lidí, taktéž promočených a nesvých, a vzduch byl plný pachu nasáklé vlny a potu. Rozhlížela jsem se kolem a doufala jsem, že bychom si mohli najít nějakou klidnější část místnosti, kde se usedáme, ale téměř všechny židle byly už v tu chvíli obsazené a my jsme neměli na výběr a museli jsme si sednout na dvě prázdná místa uprostřed řady, obklopení třesoucími se a kýchajícími diváky. Naštěstí jsme nemuseli čekat dlouho, neboť během několika minut se za bouřlivého potlesku objevil sám pan Dickens a my jsme vstali, abychom ho přivítali. Hlasitě jsme mu provolávali slávu, v níž se zjevně vyžíval, neboť rozpráhl ruce, jako by nás chtěl všechny sevřít v objetí, a děkoval za nadšené přijetí, jež ho nikterak nezaskočilo.

Nejevil žádné známky toho, že by chtěl ovacím učinit přítrž, a trvalo snad pět minut, než se konečně přesunul do přední části jeviště, mávl rukama, aby naznačil, že svůj

projev obdivu můžeme na chvíli přerušit, a dovolil nám znovu usednout na místa. Měl sinálý výraz a vlasy i vousy poněkud neupravené, ale jeho oblek a vesta byly z tak pěkné silné látky, až jsem cítila podivné nutkání si její strukturu osahat. Přemítala jsem o jeho životě. Je skutečně pravda, že se pohybuje stejně snadno v postranních uličkách londýnského East Endu jako v chodbách zámku Balmoral, kam směřjí jen vybraní a kam si ho údajně pozvala královna, aby svým vystoupením rozptýlil její zármutek? Opravdu se cítí stejně dobře ve společnosti zlodějů, kapsářů a prostitutek jako ve společnosti biskupů, ministrů a předních osobností průmyslu? Ve své nevědomosti jsem si nedokázala představit, jaké to asi je, být tak světaznalým mužem, slavným na obou stranách oceánu a všemi milovaným.

Upřel na nás pohled a ve tváři se mu objevil náznak úsměvu. „Dnes jsou tu přítomny dámy,“ spustil a jeho hlas se rozlehl sálem. „Přirozeně mě to velmi těší, ale také to ve mně vzbuzuje obavy, neboť doufám, že žádná z vás není onoho citlivého založení, jež je pro vaše pohlaví tak příznačné. Poněvadž, mí drazí čtenáři, mí přátelé, mí *literáti*, já se vás tento večer nechystám bavit komickými průpovídkami roztomilého Sama Wellera. Ani nemám v úmyslu pozvednout vašeho ducha hrdinstvím mého milovaného chlapce, pana Copperfielda. Ani se nebudu snažit jítřit vaše city převyprávěním posledních dní nebohého malého andílka Nell Trentové, nechť je Bůh milostiv její duši.“ Odmlčel se, vychutnával si naše rostoucí očekávání i vědomí, že nás do jednoho uchvátí svou přítomností. „Místo toho,“ pokračoval po dlouhé pauze a hlubším a medovějším hlasem dopřá-

val slovům času, „vám hodlám přečíst strašidelný příběh, který jsem dokončil teprve nedávno a má se objevit ve vánočním čísle časopisu *All the Year Round*. Je to vyprávění nanejděsivější, dámy a pánové, jež má rozbouřit krev a rozrušit smysly. Pojednává o paranormálních jevech, o nemrtvých, o oněch ubohých stvořeních, která bloudí posmrtným životem a hledají věčné usmíření. Je v něm postava, která není ani živá, ani zesnulá, není ani přítomna, ani nepřítomna. Napsal jsem ten příběh, aby mým čtenářům tuhle krev v žilách a abych vyslal demony do jejich nejhlubších snů.“

Sotva to dořekl, ozval se zprostřed sálu výkřik a já za ním obrátila hlavu stejně jako většina posluchačů. Uviděla jsem, kterak zhruba jednadvacetiletá žena, má vrstevnice, spráskla ruce a vyděšeně se drala uličkou pryč. Povzdychla jsem si a v duchu jsem jí spílala, že zostudila naše pohlaví.

„Pokud snad chtějí ještě nějaké další dámy odejít,“ řekl pan Dickens a to přerušení jej zjevně potěšilo, „směl bych vás požádat, abyste tak učinily nyní? Nerad bych přerušoval tok příběhu a už nadešel čas, abych začal.“

Po těchto slovech se u kraje pódia objevil malý chlapec, přistoupil k romanopisci a uklonil se, načež panu Dickensovi podal stoh papírů. Chlapeček odběhl, spisovatel se podíval na stránky v ruce, vzrušeně se rozhlédl a začal číst.

„Hola hej! Tam dole!“ zaburácel tak nezvykle a nečekaně, až jsem nadskočila na židli.

Nějaká dáma za mnou vyjekla a jednomu džentlmenovi v uličce spadly brýle. Pan Dickens se na okamžik odmlčel,

evidentně se mu líbila reakce, kterou jeho zvolání vzbudilo, a pak opět pokračoval a záhy mě svým příběhem dočista pohltit. Bledou tvář mu osvětloval jediný kužel světla a hlas se mu měnil s jednotlivými postavami, vyjadřoval strach, zmatek a utrpení jen nepatrnými změnami tónu. Měl dokonalý smysl pro načasování, vyřkl jednu věc, kterou nás rozesmál, pak další, jež nás zneklidnila, a hned třetí, při níž jsme nadskočili hrůzou. Dvě ústřední postavy příběhu – výhybkáře, který pracoval v železničním tunelu, a návštěvníka, který na ono místo přišel – střídavě ztělesňoval s takovým gustem, že by člověk téměř věřil, že jsou na jevišti dva herci a každý z nich předvádí jednu z rolí. Příběh samotný, jak naznačil v samém úvodu, byl zneklidňující, zaměřený na přesvědčení výhybkáře, že ho přízrak informuje o nadcházejících pohromách. Duch se objevil jednou a pak došlo k hroživé srážce, objevil se podruhé a ve vagonu projíždějícího vlaku zemřela žena. A právě teď se objevil potřetí a zuřivě gestikuloval, aby výhybkář uhnul z cesty, ale zatím k žádnému neštěstí nedošlo a ten nebožák se děsil pomyslení na to, jaká hrůza asi nastane. Pan Dickens se očividně ďábelsky vyžíval v tom, jaké emoce u svého obecnstva vzbuzoval. Když viděl, že se bojíme, podněcoval nás dál, zlověstně stupňoval strašlivé vyhlídky a pak, když už jsme si byli jistí, že se stane něco hrozného, nechal naše očekávání padnout, znovu nastolil klid a my, ač jsme sborem zadržovali dech v předtuše další hrůzy, jsme si mohli oddechnout s pocitem, že na světě je vše zase v pořádku, ale právě v tu chvíli nás zaskočil jedinou větou a donutil nás vykřiknout, třebaže jsme si už mysleli, že se můžeme uklidnit, vyděsil

nás až do hloubi duše a krátce se pousmál sám pro sebe nad tím, jak snadno dokáže ovlivňovat naše emoce.

Jak četl, zmocňovala se mě obava, že té noci nejspíš ne-usnu, tak jistá jsem si byla tím, že mě obklopují duše těch, kteří opustili svou tělesnou schránku, ale nebyli ještě vpuštěni do nebeských bran a nezbyvalo jim než vláčet se světem, hlasitě naříkat v zoufalé naději, že je někdo uslyší, působit pozdvižení a trápení všude, kam se ubírali, v nejistotě, zda budou vysvobozeni poklidem posmrtného života a tichým příslibem odpočinku na věčnosti.

Když pan Dickens domluvil, uklonil se a v obecnstvu ještě několik okamžiků přetrvávalo ticho, než jsme propukli v potlesk, vyskočili ze sedadel a volali po přídavku. Obrátila jsem se k otci, ale namísto předpokládaného nadšení byl v obličeji celý bledý, na čele se mu leskl pot, s námahou přerývaně oddychoval a upíral pohled na podlahu pod sebou. Měl pěsti sevřené odhodláním vzchopit se a zároveň obavou, že se mu to už možná nikdy nepodaří.

V rukou svíral kapesník potřísněný krví.

Když jsme z divadla vyšli do chladné vlhké noci, ještě mě rozechvíval dramatický zážitek ze čtení a svíral pocit, že mě obklopují zjevení a přízraky, ale otec jako by se vzpamatoval a prohlašoval, že už se spoustu let tak nepobavil.

„On je i herec každým coulem, tak jako spisovatel,“ vyjádřil se. Začínalo znovu pršet a pro mlhu bylo téměř nemožné vidět dál než na pár kroků před sebe.

„Myslím, že účinkuje často,“ řekla jsem. „Ve svém vlastním domě i u přátel.“

„I já jsem o tom četl,“ přitakal otec. „Nebylo by to báječné být pozván na —“

Přemohl ho další záchvat kašle. Snažil se popadnout dech, předklonil se a zaujal na ulici nepříliš důstojnou polohu.

„Tatínku,“ řekla jsem, položila mu ruku kolem ramen a snažila se ho narovnat. „Musíme vás dopravit domů. Čím dřív se dostanete z toho mokrého oblečení do horké vany, tím lépe.“

Přikývl, snažil se s obtížemi kráčet dál, kašlal a kýchal, a opírali jsme se jeden o druhého. K mé velké úlevě děst náhle ustal, když jsme zahýbali z Bayswater Road na Brook Street, ale s každým krokem jsem cítila, jak mám v botách stále větší mokro, dělala jsem se při pomýšlení na to, jak promáčený je asi otec. Konečně jsme byli doma a on se přiměl vlézt na půl hodiny do litinové vany, než se převlékl do noční košile a županu a připojil se ke mně v obývacím pokoji.

„Na dnešní večer nikdy nezapomenu, Elizo,“ podotkl, když jsme seděli vedle sebe u krbu, popíjeli horký čaj a jedli toust s máslem a místnost se znovu naplnila vůní skořice a kaštanů z jeho dýmků. „Je to kapitální chlapík.“

„Mně naháněl hrůzu,“ odvětila jsem. „Mám samozřejmě jeho knížky ráda tak jako vy, tatínku, ale mnohem víc bych ocenila, kdyby četl z některého z dramatických románů. Duchařina mě moc nezajímá.“

„Děsí tě?“

„Zneklidňuje,“ zavrtěla jsem hlavou. „Myslím, že zabývá-li se příběh posmrtným životem a silami, které lidská mysl nedokáže skutečně pochopit, musí čtenáře nutně znepokojovat. Ačkoliv jsem možná nikdy nezažila tolik strachu,

jako prožívají jiní. Vlastně ani nevím, jaké to je, být skutečně vystrašená nebo vyvedená z rovnováhy nebo nesvá. Jako ten výhybkář v příběhu, například. Ochromil ho strach z hrůzy, která ho nemine. Nebo jak ta paní s křikem vyběhla ze sálu. Nedovedu si představit, že může něco někoho tak vystrašit.“

„Ty snad na duchy nevěříš, Elizo?“ zeptal se a já jsem se k němu obrátila, protože mě tou otázkou zaskočil. V místnosti byla tma a tvář mu osvětlovala jen záře doutnajících uhlíků, v níž jeho oči vypadaly temněji než obvykle a plet' odrážela barvu občasných plamínků.

„Já nevím,“ odvětila jsem a nedokázala jsem si ujasnit, jaký ve mně ta otázka vyvolává pocit. „Proč, vy ano?“

„Podle mě to byla hlupačka,“ prohlásil otec.

„Naprostá hlupačka. Pan Dickens ještě ani pořádně nezačal mluvit, a ona už byla hrůzou bez sebe. Jestli byla tak útlocitná, neměli ji tam vůbec pouštět.“

„Po pravdě řečeno mi odjakživa byly milejší jeho realističtější příběhy,“ pokračovala jsem, aniž bych se na něj dívala. „Romány o životě sirotek, jeho příběhy vítězství nad nepřízní osudu. Pánové Copperfield, Twist a Nickleby mi budou vždy bližší než Scrooge nebo Marley.“

„*Marley byl po smrti už od začátku*,“ pronesl otec hlubokým hlasem, napodobuje spisovatele tak dobře, až jsem se otrásla. „*O tom nemůže být nejmenších pochyb.*“

„Neděste mě, tatínku,“ zarazila jsem ho a bezděky jsem se rozesmála. „Prosím.“

Usínání mi kupodivu nečinilo potíže, ale byl to trhaný a nepříjemný spánek. Sny vytlačily noční můry. Čelila jsem du-

chům namísto dobrodružstvím. Krajinou mi byly temné hřbitovy a nezvyklé výjevy namísto vrcholků Alp či kanálů v Benátkách. Prospala jsem nicméně celou noc, a když jsem se probudila, rozlámaná a celá nespávaná, závěsy mi už do pokoje pronikalo ranní světlo. Pohlédla jsem na hodiny na zdi: ukazovaly již téměř deset minut po sedmé a já si v duchu spílala, neboť bylo více než jisté, že přijdu do práce pozdě, a ještě jsem musela otci připravit snídani. Když jsem ale o pár minut později vešla k němu do pokoje, abych zjistila, zda se během noci jeho stav zlepšil, okamžitě jsem viděla, že je mnohem vážnější, než jsem si předtím připouštěla. Déšť předchozího večera mu ještě víc podlomil zdraví a chlad jako by mu pronikl až do morku kostí. Byl smrtelně bleďý, tělo mu smáčel lepkavý pot a já jsem se ihned vyděšeně oblékla a doběhla na konec naší uličky, kde bydlel doktor Connolly, náš dlouholetý přítel a lékař. Vrátil se se mnou domů a udělal, co bylo v jeho silách, o tom nemám pochyb, ale řekl mi, že nezbývá než čekat, až horečka přejde, nebo spíš doufat, že se tak stane. Zbytek dne jsem tedy strávila u otcova lůžka a modlila se k Bohu, jímž jsem se zaobírala jen zřídkakdy, až jsem navečer, kdy slunko ustupovalo k západu před věčnou a mučivou londýnskou mlhou, ucítila, jak sevření otcovy dlaně slábne, až mi z ruky sklouzla docela a on se tiše odebral na onen svět a zanechal mě tu osiřelou, jako byly postavy, o nichž jsem mluvila předešlého večera, může-li se člověk skutečně považovat za sirotka ve věku jednadvaceti let.

3

Otcův pohřeb proběhl následující týden v pondělí ráno v kostele svatého Jakuba v Paddingtonu. Částečnou útěchou mi bylo to, že se s ním přišlo naposledy rozloučit a vyjádřit mi svou účast půl tuctu jeho spolupracovníků z Britského muzea a spolu s nimi i tři mé kolegyně ze školy sv. Alžběty, kde jsem byla zaměstnána jako učitelka nejmenších děvčátek. Neměli jsme žádné žijící příbuzné, a proto se smutečních hostí dostavilo jen velmi málo. Byla mezi nimi vdova, která bydlela vedle nás, ale na ulici se ke mně nikdy nechtěla znát; jeden zdvořilý, leč plachý student, kterého otec vedl při studiu hmyzu; naše pomocnice v domácnosti na částečný úvazek Jessie a pan Billington, trafikant z Connaught Street, který otci dodával tabák se skořicovou příchutí, kam až má paměť sahala. Jeho přítomnost mě obzvláště dojala a byla jsem za ni vděčná.

Pan Heston, otcův přímý nadřízený v oddělení entomologie, mi sevřel pravici oběma rukama a s upřímným stiskem mi pověděl, jak moc si vážil otcova intelektu, zatímco jakási slečna Sharptonová, vzdělaná žena, jejíž nástup do zaměstnání zpočátku otce poněkud znepokojil, mi sdělila, že bude postrádat jeho rázný důvtip a výborný smysl pro humor. Ta poznámka mne udivila i uklidnila zároveň. (Zůstaly mi snad určité stránky otcovy povahy utajené? Muž, který žertoval, okouzloval mladé dámy, byl samá dobro-